

že umořování se děje dle plánu předem určeného, který stanoví splátky pokud možno nejmírnější. Jednotlivé splátky připisují se ve zvláštním účtu k dobru, kterýž, jakmile výše původní jistiny dosáhne, nastoupí na místě jistiny takto umořené.

Umořování při kapitálu společenském zakládá se na obmezené době trvání podniku, po jehož ukončení původní vklad každému ze společníků vrácen býti má. Podmínky umořování společenského kapitálu mohou býti různé dle účelu podniku a vůle společníků. U společností akciových děje se obyčejně umořování zakupováním vlastních akcií neb obligací, k němuž jest však potřebí schválení státu, poněvadž se v takovém případě redukuje akciový kapitál (čl. 248 obch. z.).

Umořování zápůjčky děje se buď každoročním vylosováním dlužních úpisů dle plánu aneb tím způsobem, že ku splatné částce úrokové připočte se splátka na jistinu, což dohromady tvoří tak zv. *annuitu*. Zvláštním plánem se totiž určí celo- nebo půlroční stejné splátky paušální, z nichž jisté procento připadá na umoření dluhu. Poněvadž pak při každé splátce jen zbytek jistiny se zúrokuje a paušální splátky (*annuity*) ve stejném obnosu se platí, zvětšuje se umořování při každé splátce, kdežto úroky se ztenčují. Dle účelu umoření volí se ten či onen způsob umořovací. Při dlužích založených v obligacích dílčích, ať to již jsou zástavní listy, prioritní obligace loterní neb jiné půjčky, jeví se vylosování výhodnějším, při zápůjčce hypotekární jednotlivců jsou *annuitní* splátky obvyklými. Nejmenší míra ročních kvot umořovacích v Rakousku obnáší z pravidla 1 aneb $\frac{1}{2}$ procenta; dlužníku se ovšem zůstává právo dluh svůj ve větších libovolných obnosech umořovati.

Amortisace listin. I. Pojem. A. I. jest soudní řízení, kterým se zrušují právní účinky ztracených listin, aby jich nemohlo býti použito na úkor majitele, který je ztratil. Dle § 1428. o. z. o. může dlužník platící dluh, ztratil-li se list dlužní, na věřiteli žádati zjištění, může dluh k soudu složit, aneb žádati, aby věřitel amortisaci dlužního listu dle řádu soudního provedl. Tímto ustanovením nemění se §§ 201.—203. záp. hal. řádu soud., kteréž obsahují následující základní ustanovení:

1. Kdo listinu nějakou ztratil, má právo u soudu, když ji byl podrobně popsal, žádati, aby držitel její byl vyzván, listinu soudu předložit, jinak že za neplatnou prohlášena bude.

2. K žádosti té vyslechne soudce toho, kdo jest v listině zavázaným a neudal-li tento oprávněných pochybností, má soudce ty, kteří by listinu v rukou míti mohli, do lhůty jednoho roku předvolati a jim naříditi, aby listinu ztracenou v této lhůtě předložili, jinak že by za neplatnou považována byla a vydavatel že nebude z ní více zavázán.

3. Předvolání děje se ve formě ediktální; uplynula-li lhůta marně, prohlásí se listina neplatnou.

II. Právo amortisace. Není pochybnosti, že ten pouze jest oprávněn za amortisaci žádati, jemuž listina skutečně se ztratila, ježto řízení to nemůže míti snad za účel někomu zjednávatí držení listiny nějaké dosud nenabyté. Tato ustanovení byla zvláštními nařízeními v podstatných částech změněna a doplněna tak, že platí nyní následující zásady: Žádati za amortisaci může vlastník listiny aneb jeho plnomocník. V žádosti dlužno popsat listinu co nejpodrobněji dle podstatných a rozhodných známek (datum, obnos, číslo, míru úrokovou, pojmenování, počet kuponů,

pak datum prvního i posledního kuponu, u losů, zda již taženy byly atd.). Je-li žádost správně sdělána, vydá soud amortisační edikt z pravidla na 6 měsíců, 6 neděl, 3 dny (dv. dekr. ze dne 5. března 1784 č. 262 sb. z. s.), u spořitelních knížek na 6 měsíců, u směnek na 45 dní. Při veřejných obligacích vyžádá si soud potřebné zprávy u dotyčných pokladen a úřadů. Při obligacích majiteli znějících (au porter) běží lhůta amortisační 1 roku, 6 neděl, 3 dny ode dne platebního, nebo byl-li již uplynul, ode dne vyhlášení ediktu; není-li určitého platebního dne, počítá se lhůta tříletá ode dne splatnosti posledního kuponu zároveň s obligací vydaného, aneb uplynul-li již den, splatnosti, od vydání ediktu. Při kuponech obnáší lhůta 1 rok, 6 neděl, 3 dny ode dne splatnosti, po jeho uplynutí ode dne vydání ediktu (dv. d. ze dne 31. ledna 1824 č. 1984 sb. z. s.). Při vinkulovaných obligacích platí obyčejná lhůta (dv. d. ze dne 21. srpna 1835 č. 18188). Při obligacích na jméno znějících povoluje se současně zákaz, aby papíry na jiné jméno přepsány a úroky vyplaceny nebyly, což při obligacích doručiteli svědčících povoleno býti nesmí. (Pat. ze dne 15. srpna 1817 č. 1361, ze dne 28. března 1803 č. 559 sb. z. s.). Nalezne-li žadatel sám listinu ve lhůtě ediktální, sejde ovšem s amortisací; když se však majitel listiny přihlásí, oznámí se to žadateli. Vše další jest pak otázkou právní. Nepřihlásí-li se nikdo, sejme soudní sluha po uplynutí lhůty edikt a podá o tom soudu zprávu (relaci), na kteréž se v podacím protokole poznamenají nároky ku listině činěné, ač-li vůbec nějaké přihlášeny byly. Opis této relace dodává se též žadateli; byla-li však již konečná žádost za amortisaci podána, ponechá se u soudu (dv. d. ze dne 13. února 1795 č. 217 sb. z. s.). Po uplynutí lhůty jest totiž žadateli podati žádost o konečnou amortisaci, která výměrem amortisací povolujícím, úředním listem edikt obsahujícím a opisem relace soudního sluhy doložena býti musí. Při soukromých listinách a obligacích na jméno znějících (au nom.) se na to listina za umožněnou prohlásí, kdežto při obligacích doručiteli svědčících, při jich kuponech a talonech, učiní soud u dvorní účtárny úvěrní dotaz, je-li stav dotyčného papíru nezměněn. Současně pak vyrozumí se o tom hlavní pokladna státního dluhu, která od toho okamžiku žádných změn papíru více nepřipustí. Není-li žádné závady, vynese soud nález amortisační, byl-li však papír zatím již vyzvednut, schází s amortisací. O nálezu amortisačním zpraví se dvorní účtárna úvěrní, jakož i pokladna. (Výn. min. fin. ze dne 28. května 1850 č. 10679). Zvláštní ustanovení platí pro:

1. knížky spořitelní (d. dvor. kanc. ze dne 26. září 1844 č. 29304 sb. z. s. 832) s amortisační lhůtou 6měsíční.
2. A) veřejné obligace vůbec:
  - a) dv. d. ze dne 4. března 1784 sb. z. s. 254.
  - b) dv. d. ze dne 25. května 1804 sb. z. s. 669.
  - c) dv. d. ze dne 24. března 1823 č. 10.588, illir. prov. zák. str. 133., d).
  - d) d. dv. kanc. ze dne 31. července 1828 č. 26.934 a ze dne 22. března 1832 č. 11.581 (nař. hal. gub. ze dne 13. května 1832 č. 23.353 hal. prov. zák. str. 122.).
  - e) d. dv. kanc. ze dne 11. listopadu 1836 (sb. pol. zák. sv. 64. str. 883).
- B) Obligace majiteli svědčící. Patent ze dne 28. března 1803 sb. z. s. 599.

a) Obligace národní půjčky min. nař. ze dne 26. ledna 1855 ř. z. č. 22.

b) Obligace státní konvertované nař. min. fin. ze dne 9. dubna a 23. června 1870 ř. z. 38 a 84, ze dne 15. března a ze dne 6. listopadu 1871 (ř. z. č. 20 a 132) a ze dne 11. července 1874 (ř. z. č. 105).

c) Proměna amortisovaných obligací majiteli svědčících (výn. fin. min. ze dne 11. srpna 1871 č. 1414).

d) Patent ze dne 26. dubna 1803 (sb. pol. z. sv. 19. č. 48 str. 164).

e) Patent ze dne 15. srpna 1817 (sb. z. s. 1361).

f) Výn. min. fin. ze dne 17. září 1869 č. 11.184.

g) Zákon ze dne 3. května 1868 ř. z. č. 35 týkající se obligací pozemky vyvazujících.

C) Obligace na jméno, pat. ze dne 23. července 1819 sb. z. s. 1582.

b) vinkulované obligace majiteli svědčící d. dv. kanc. ze dne 10. února 1838 (Wessely II. 234).

D) Cenné papíry veřejným obligacím na roveň postavené (zák. ze dne 3. května 1868 č. 36 ř. z.).

3. Talony. (Zák. ze dne 2. července 1868 č. 88. ř. z.):

a) Talony nejsou předmětem amortisace; platnost jich přestává buď amortisací cenného papíru aneb poznamenáním amortisace na papíru, ku kterémuž náleží.

b) Talon stává se neplatným od okamžiku, kdy pokladnu k výplatě kuponů příslušnou dojde oznámení, že amortisační řízení ohledně papíru zavedeno bylo, ač nebyly-li nové kupony mezi tím již vydány. Dokud pokladnu oznámení nedošlo, vydávají se při papírech doručiteli svědčících nové kupony doručiteli cenného papíru, k němuž talon náležel a vydání to poznamená se na papíru. Došlo-li však pokladnu oznámení o zahájení amortisace, vydají se nové kupony, jak při papírech doručiteli, tak na jméno znějících, jakož i vinkulovaných teprve při vydání nového papíru.

c) Byly-li při papírech au porter ve smyslu § 2. cit. zák. již po vyrozumění pokladny, však před ukončením amortisace nové kupony vydány, stává se řízení amortisační dosud provedené neplatným; možno však zahájit nové, při kterémž se ustanoví lhůta ediktální s ohledem na splatnost posledního kuponu.

d) Platnost talonu přestává tím, že se na papíru pokladně kuponové předloženém jakož i v knize úvěrní poznamená, že příští kupony jen po opětném předložení papíru vydány budou. Byla-li taková poznámka vskutku učiněna, přestává platnost talonu od okamžiku, kdy o to u pokladny požádáno bylo. Poznámka tato může se jen tenkrát odepřít, když v čase praesentace nové kupony již vydány byly, aneb byla-li pokladna o zahájení řízení amortisačního již zpravena; důvod odepření se pak na papíru poznamená.

e) V případě, kde talon pozbyl platnosti poznamenáním, vydají se nové kupony jenom doručiteli papíru, při čemž se poznámka zároveň vymaže.

f) Při opětné amortisaci se na poznámku, dle odst. d) učiněnou, nebéře ohledu,

4. S m ě n k y. Amortisace těchto přísluší tomu soudu obchodnímu, nebo tomu dvoru soudnímu první instance, k vykonávání právomoci ob-

chodní zřízenému, v jehož obvodu se nalezá místo, kde se má směnka zaplatiti (§ 60. jur. n.). Tak i nová jurisdikční norma ustanovuje (zák. ze dne 1. srpna 1895 č. 111 ř. z. §. 115.) Pouze vlastník směnky jest k tomu legitimován. K žádosti soud vydá edikt s vyzváním, aby držitel směnku tuto soudu předložil. Lhůta se stanoví 45denní, u směnek, které nejsou dosud splatny, počíná se ode dne splatnosti. Po zavedení řízení amortisačního a po době splatnosti směnky může vlastník směnky žádati na příjemci zaplacení, ač zřídí-li tomuto jistotu. Nezřídí-li však vlastník směnky jistotu, může toliko žádati složení dlužního obnosu směnečného do soudní schránky (čl. 73. sm. ř.).

5. Obchodní papíry:

a) Kupecké poukázky a dlužní úpisy, jichž předmětem jsou plnění peněžná, věci zastupitelných aneb cenných papírů bez ohledu na vzájemné plnění a kteréž pouze obchodníci vydávají, rovnají se vzhledem k tomu, že na osoby třetí indosamentem převedeny býti mohou, pokud se týče amortisace směnkám (čl. 301—305. obch. z.).

b) Konosementy námořních plavců a nákladní listy povozníků o vydání (skladní listy, varranty) některého ústavu státem k tomu oprávněného vydané, dále listy o půjčku na loď a námořní pojistky podléhají zákonu ze dne 3. května 1868 č. 36 ř. z., nejsou-li zvláštními výsadami nadány. Tento zákon staví jim na roveň též cenné papíry, které akciovými společnostmi, nebo též komanditními na akcie, pak spolky, ústavy a podniky se vydávají, a jež se svolením státu zřízeny a dohledu státnímu podrobeny jsou jako akcie, zatímné listy (Interimsscheine), zástavní listy, dlužní úpisy a parciální dlužní úpisy tvořící části nějaké půjčky, pak dividendy a lístky úročné (kupony), spořitelní knížky, schovací listy (Depotscheine), poživací listy (Genussscheine), pokladniční poukázky (cheques) a podobné obchodní papíry (čl. 1. cit. z.).

6. Notářský spis může dle zákona, není-li v listině jiného ustanovení, osobám při jich zřizování súčasněným jenom jedenkrát zřízen a vydán býti. Každému opětnému zřízení ztraceného spisu notářského musí předcházeti řízení amortisační, jehož provedení nutno vykázati. Souhlasí-li všichni účastníci spisu notářského, může býti duplikát vydán, o čemž však rovněž notářský spis zřízen býti musí (čl. 93. a 94. not. ř.).

7. Výsadní listiny (Privilegiumsurkunden). Ztracena-li takováto listina, vydá se duplikát její jen tehdy, byl-li předložen výkaz o provedeném řízení amortisačním. Žádost nálezem amortisačním doložená podává se na ministerstvo obchodu. (Nař. min. ze dne 5. října 1852 č. 1888 obsahující úvodní předpisy k zákonu o výsadách).

III. Soud amortisační. Žádost za amortisaci státních obligací a úvěrních papírů jim rovných podati dlužno u dvoru soudního první instance, v jehož sídle se dotyčné knihy úvěrní vedou. Stejně ustanovení má nová jurisdikční norma (zák. ze dne 1. srpna 1895 č. 111. ř. z. § 115.). Amortisace jiných listin kromě směnky (a obchodních papírů jim na roveň postavených) může býti zahájena též u okresního soudu bydliště toho, proti němuž listina svědčí. (§ 32. jur. n.); jinak dle nové jur. normy, dle níž rozhodným jest řádné bydliště žadatelovo. Cenné papíry, které zákon ze dne 3. května 1868 č. 36 v § 1. výslovně uvádí, sluší výhradně u onoho soudu amortisovati, v jehož okrsku podnik papíry vydávající, aneb jeho závod odštěpený (Zweigniederlassung) leží. Pro amortisaci cenných

papírů jednotlivými osobami, obcemi aneb jinými korporacemi vydaných, svědčí-li doručiteli aneb jsou-li jim přiloženy úroční kupony doručiteli svědčící, příslušným jest ten zemský neb krajský soud, v jehož okrese papíry ty vydány byly. Je-li více míst vydacích, rozhodné jest místo nejprvé jmenované. Totéž platí o cenných papírech toho druhu tenkrát, byly-li dodatečně vinkulovány aneb na určité jméno přepsány (zák. ze dne 3. května 1868 č. 36. ř. z.).

Úvěrní knihy svrchu již zmíněné, jimiž se příslušnost soudu amortisačního v jednotlivých případech řídí, vedou se: pro aerarialní a domestikální obligace měst Čech, Moravy, Slezska, Rakouska, Štýrska, Korutan a Krajiny ve hlavních městech dotyčných zemí korunních; pro obligace starého dluhu země Solnohradské v Solnohradě; pro obligace aerarialní i domestikální města Gorice v Gorici; pro obligace tyrolských a vorarlberských dluhů zemských v Innomostí; pro uvedené od r. 1850 vydané státní obligace kromě 4⁰/₀ obligací vykoupením krakovsko-hornoslezské dráhy povstalých, pro 5⁰/₀ prioritní obligace dráhy z Vídně do Hlohovce, pro ostatní státní obligace, jakož i pro aerarialní a domestikální obligace dolnorakouských měst, pro obligace města Vídně, vrchního úřadu komorního, aerarialní a domestikální obligace ve Vídni; pro obligace haličské půjčky válečné a půjčky pro dodávky naturalní ve Lvově; pro 4⁰/₀ prioritní akcie krakovsko-hornoslezské dráhy v Krakově; pro obligace vydané c. k. zastavárnami u těchto ústavů v jich sídle; rejstříky důchodních listů Comských u c. k. státní ústřední a úvěrní dvorní účtárny ve Vídni. Úvěrní knihy a záznamy ohledně 4⁰/₀ obligací, které vykoupením krakovsko-hornoslezské dráhy povstaly, vedeny jsou sice u obchodního domu E. Heymann ve Vratislavi, však pro jich amortisaci jest příslušný zemský soud vídeňský. Pro amortisaci parciálních poukázek hypotekárních na salině Gmundenské pojištěných platí tytéž předpisy jako při ostatních státních papírech doručiteli svědčících. (Min. nař. ze dne 6. července 1850 č. 268, ze dne 29. července 1850 č. 308; ze dne 13. května 1852, č. 123; ze dne 17. května 1853 č. 95; ze dne 28. září 1854 č. 246; ze dne 26. ledna 1855 č. 22, ze dne 16. ledna 1856 č. 13 ř. z. Co se týče uherských státních papírů, přísluší amortisace uherských a sedmihradských vyvazovacích obligací král. obchod. směnečnému soudu v Budapešti; ohledně ostatních uherských státních papírů nemá dosud amortisace zákonem stanovená místa, stane-li se tak, přidělí se amortisace rovněž obchodnímu soudu v Budapešti. (Výn. min. práv ze dne 24. října 1874 č. 14491). Za amortisaci akcií a zástavních listů rakousko-uherskou bankou vydaných a k nim patřících dividendových resp. úrokových kuponů žádati dlužno u obchodního soudu vídeňského. Pro amortisaci poukázek (čl. 78.) platí předpisy pro amortisaci směnek na místě platebním platící, pro amortisaci všech ostatních rakousko-uherskou bankou neb některým z jich ústavů v rakouském místě vystavených listin jest výlučně povolán zemský soud ve Vídni, kdežto pro amortisaci jejími ústavy v zemích uherské koruny vydaných listin obchodní a směnečný soud v Budapešti. Řídí pak se při tom zemský soud vídeňský předpisy pro amortisaci státních papírů platícími a obchodní a směneční soud v Budapešti předpisy, jež platí v Uhrách pro vyvazovací obligace. (Čl. 99. statut zákonem ze dne 27. června 1878 č. 66 ř. z. vyhlášených).

IV. Poplatky. Nález amortisačního soudu nepodléhá žádnému poplatku

(p. s. 7., i. popl. z.) Naproti tomu jest žádost za zahájení amortisačního řízení kolkem 1 zl. opatřiti, jelikož k žádosti té vydá soud edikt (p. s. 43, 3, d. popl. z.). Všecky ostatní žádosti kolkují se kolkem za 36 kr. na každém archu.

Amortisace starých závad aneb pohledávek knihovních. I. Knihovní zákon ze dne 25. července 1871 č. 95 ř. z. ustanovuje: Uplynula-li od vkladu hypotekární pohledávky neb od posledního na ni se vztahujícího zápisu doba nejméně padesáti rokův a nemohou-li ti, kteří dle zápisův oprávněnými se býti jeví, aniž dědici a nástupci jich býti nalezeni, v době té také ani kapitálu ani úroků nevyzvedli, aniž jiným způsobem právo prokázáno bylo, může dlužník u knihovního soudu žádati o zavedení amortisace (§ 118.) V žádosti má žadatel udati důvody žádaného umoření. Shledá-li soud, že žádosti může býti vyhověno, má vyzvati ediktem ty, kdož na hypotekární pohledávku činí nároky, aby se přihlásili (§ 119.). V ediktu budiž přesně označen vklad se všemi k němu se vztahujícími zápisy a ustanovena lhůta ku přihlášení nároku na dobu jednoho roku s udáním posledního dne dle kalendáře, jenž určí se přibližně vzhledem k tomu, kdy edikt bude po prvé uveřejněn. Edikt budiž vyvěsen v budově soudní a po třikrát uveřejněn v novinách k úředním vyhláškám určených. Soudu knihovnímu jest zůstaveno, edikt též v jiných, tu i cizozemských novinách uveřejniti (§ 120.) Přihlásí-li kdo nějaký nárok v době ediktálního řízení, budiž o tom vyrozuměn ten, jenž o amortisace byl žádal, a účastníkům zůstane na vůli, aby o nároku vymohli rozhodnutí v cestě sporu. Minula-li však lhůta ediktální, aniž by se byl kdo přihlásil, povolí soud knihovní na opětnou žádost výměrem amortisaci vkladu, jakož i zápisů k němu se vztahujících, a zároveň jejich výmaz (§ 121.).

II. Poplatky. Jako při každé žádosti knihovní, obnáší i tu poplatek kolkovní z prvního archu žádosti 1 zl. 50 kr., kdežto nález poplatku nepodléhá (p. s. 43. i. popl. zák.). Zákon ze dne 17. dubna 1875 č. 52. ř. z. stanoví nyní osvobození od poplatků pro ony pohledávky, které bez ohledu na příslušenství obnos 100 zl. nepřevyšují. Osvobození vztahuje se na podání, výmazná prohlášení, ověřování podpisů, protokoly a jednání úřední. Totéž platí pro spory, spisy stran a nálezy, které se vyskytly za příčinou výmazu takových závad. Těchto výhod požívají též spisy a přílohy, však jenom potud, pokud slouží ku provedení výmazů, pročez na místo známky kolkové uvéstí nutno protistranu, předmět pohledávání a příslušný soud knihovní. Ustanovení tohoto zákona platí též tenkrát, jedná-li se o výmaz jediné dávky naturální již splněné (dodání dobytka, zařízení, vystrojení svatby, pohřbu atd.). Dávky naturální, které se opětuji, jsou vyloučeny. V téže vložce knihovní může jedním ediktem více břemen najednou vymazáno býti. — Původ motivu tohoto poplatkového zákona hledati dlužno ve dřívější praxi, dle níž při pozůstalostech veškerá passiva pozůstalostní z úřední moci knihovně zjišťována bývala. Tak se stalo, že byly pozemkové knihy menšími závadami takměř zaplaveny, jichž výmaz vyžadoval pak daleko většího nákladu, než co obnášela jich hodnota.

Anatocismus viz Úroky.

Annuita viz Amortisace.

Anticipace důkazů viz Důkazy.

Appellace (Stížnost odvolací). I. Pojem. A. jest opravný prostředek proti soudnímu výroku, který byl ve formě rozsudku vynesena, k tomu směru-